

En skjult besettelse

Olav Anton Thommessen har visjoner – for Grieg, for Garborg, og for Veslemøy.

NY KLASSISK
Erling Sandmo

Hva er mer forlokkende enn et fragment? Vi leser Arkilokhos og Sapfo og vet at det vi ser, bare er en flik av det som var, av en tapt og dermed ukjent helhet som vi fornekter fordi delene ikke passer sammen, fordi de en gang har vært bundet sammen av nå forsvunne meningssammenhenger.

Dette nye, underlige verket av Olav Anton Thommessen, *Veslemøy synsk*, kan sies å ha som premiss at Griegs *Haugtussa* er et fragment. Ikke av en tapt helhet, men av en mulig helhet – den helheten

som hadde kunnet oppstå dersom Grieg ikke hadde nøydt seg med å bygge sine åtte sanger på den ulykkelige kjærlighetshistorien som finnes i Garborgs *Haugtussa*, men tatt inn over seg hele Garborgs store diktsyklus. *Veslemøy synsk* er en tonesetting av helheten, ikke ord for ord, men av et tekstutvalg som følger hele kurven i teksten, ikke bare ett aspekt.

Musikalske readymades. Det underlige her er at så mye av musikken består av Grieg-brokker, sitater, motiver og variasjoner. I hvert fall i klaveret: Sangeren veksler mellom deklamering, schoenbergsk snakkesang og mer konvensjonell, men mangefasettert romansesang. Iblant tangerer hun også Griegs sanger, i den grad at noen av dem fremstår som en slags musikalske *readymades*. Den sangen som hos Grieg er selve portrettet av hovedpersonen, «Veslemøy», er montert inn nesten i sin helhet i *Veslemøy synsk*. Pianisten beveger seg gjennom et enda mer kronglete

Riktig: Marianne Beate Kielland er klar, myk og riktig.

Grieg-landskap og skynder seg forbi rester og ekko fra alle sjangre.

Ofte minner dette meg om den siste akten av *Peer Gynt*, der Peer vender tilbake til et hjemsted hvor fortiden stadig dukker opp som forvridde sitater. Thommessens bevegelse er også en slags tilbakevending, men altså både til det store rommet hos Garborg som Grieg ikke gikk inn i, og til

all den musikken som Grieg skrev, men ikke knyttet til *Haugtussa*. Om man da ikke vil se det omvendt: *Veslemøy synsk* er en slags fortolkning av Grieg som om det egentlig alltid var *Haugtussa* som opptok ham, som om han var besatt av denne ene teksten. Den er en skjult helhet, et mørke som omgir musikken hans og som er synlig i den når Thommessen skriver den på nytt.

Veslemøy som visjonær. *Haugtussa* er en tekst med enorme dimensjoner. Kjærlighets- og lengselsmotivet er det de fleste av oss vil huske nettopp på grunn av Griegs sanger, men det store formatet åpner seg i skildringene av Veslemøy som visjonær, en Dante som ung og sykelig og forvirret kvinne – hun er *Draumkvedets* Olav Åstesson på Freuds divan: Det er ikke tilfeldig at *Haugtussa* og *Studien über Hysterie* kom ut samme år, i 1895.

Mylderet av Grieg-sitater og -parafraaser fremstår ofte som Veslemøys underbevisst-

Thommessen drømmer Grieg for oss, i musikk som er helt og distinkt hans.

het, og den mørke og dragende helheten i teksten klinger med hos Thommessen også når han nærmest siterer, som for eksempel i «Veslemøy», der det er som om det går et ras i et gjel, dypt under den sangen vi tror vi kjenner. Den har endret valør, og påstanden om at den kan tenkes inn i en annen helhet, gjør den liten hos Thommessen, samtidig som han peker på at Griegs original kanskje er enda mer interessant enn vi har vært vant til å synes. Thommessen drømmer Grieg for oss, i musikk som er helt og distinkt hans.

Overskridende mørke. *Veslemøy synsk* er et stort verk, det varer i over to timer i den

oppslukende innspillingen som nå finnes med mezzo-sopranen Marianne Beate Kielland og pianisten Nils Anders Mortensen. Kiellands stemme er klar og myk og riktig, men eier også en egen, iblant nesten tom åpenhet som slipper inn verkets overskridende mørke når Mortensen lar det skje. Lydkvaliteten er eksepsjonell – og den er det med en hensikt: Slik klinger det som er skjult.

Erling Sandmo er historiker og klassisk anmelder i Morgenbladet.

Se også Ideer side 24.

ANMELDELSE

OLAV ANTON THOMMESSEN

Veslemøy synsk

Med Marianne Beate Kielland
Nils Anders Mortensen.

2 cd/1 Blu-ray. 2L. 2011

